

Prof. KUL, dr hab. Urszula Paprocka-Piotrowska
Instytut Filologii Romańskiej, Dyrektor
Katedra Akwizycji i Dydaktyki Języków, Kierownik
Wydział Nauk Humanistycznych
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Aleje Raławickie 14
20-950 Lublin
81/44 54 345 (Sekretariat IFR)
paprocka@kul.pl

Opinia na temat
Programu nauczania języka francuskiego
obejmującego podstawy i kontynuację kształcenia na poziomie gimnazjalnym.
Autorki: Jadwiga Szarkowska-Kubala, Dagmara Żaak

Ocena zgodności z Podstawą Programową oraz wymogami stawianymi przed programami nauczania

Przedstawiony mi do recenzji program przeznaczony jest dla uczniów klas gimnazjalnych w wariantach podstawowym (III.0) oraz kontynuacyjnym (III.1). Dokument opracowany został w oparciu o podstawę programową kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (III i IV etap edukacyjny); nawiązuje on jednocześnie do standardów kształcenia umiejętności językowych zaproponowanych przez *Europejski System Opisu Kształcenia Językowego* wpisując się tym samym w europejski program uczenia się przez całe życie (*Lifelong Learning Programme*).

W części (3) *Programu* zostały bardzo szczegółowo opracowane treści nauczania, a ich układ, progresja i sposób przedstawienia odpowiadają wymogom *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego* promowanego przez politykę językową Radę Europy. Zgodnie ze standardami *ESOKJ*, w III etapie edukacyjnym *Program* zakłada osiągnięcie poziomu biegłości A1+ w wersji III.0 (dla rozpoczynających naukę) oraz poziomu A2+B1 w wersji III.1 (dla kontynuujących naukę języka ze szkoły podstawowej).

Zamysł dydaktyczny leżący u podstaw *Programu* opisany jest w części (2) pt. *Cele* i zakłada *explicite* realizację komunikacyjnego modelu nauczania języka francuskiego, jako obcego, ze szczególnym uwzględnieniem nabywania umiejętności językowych skutecznego porozumiewania się, w powiązaniu z opanowaniem kompetencji kluczowych, koniecznych do sprawnego funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie obywatelskim.

Na uwagę zasługuje fakt, że opiniowany *Program* promuje wykorzystanie *Europejskiego Porfolio Językowego (EPJ)* jako narzędzia wspierania osobistego rozwoju językowego uczącego się, jak również to, że dostosowany jest już do pracy z wydaną w roku bieżącym (2011), przez Wydawnictwo „Hachette. Français Langue Etrangère”, nowoczesną metodą nauczania *Adosphère 1, 2, 3, 4*.

Struktura Programu

Program nauczania języka francuskiego obejmujący podstawy i kontynuację kształcenia na poziomie gimnazjalnym autorstwa Jadwigi Szarkowskiej-Kubali i Dagmary Żaak składa się z sześciu doskonale przemyślanych i komplementarnych części:

1. Omówienie ogólne programu.
2. Cele ogólne.
3. Treści nauczania.
4. Przewidywane osiągnięcia uczniów.
5. Realizacja programu.
6. Bibliografia.

Omówienie ogólne programu (1) zwraca uwagę na zasadnicze aspekty konieczne do uwzględnienia w nowoczesnym programie nauczania języka obcego (między innymi: podejście zadaniowe, interdyscyplinarność, spiralny tok nauczania, autonomia uczącego się). Autorki uczulają tu również na specyfikę grupy docelowej, jaką tworzą gimnazjaliści: młodzież w przedziale wiekowym od 13 do 16 roku życia, przeżywająca okres dojrzewania, a co za tym idzie, skłonna do napięć emocjonalnych oraz postaw negacji („konflikt pokoleń”).

Cele ogólne (2) akcentują nabycie umiejętności skutecznego porozumiewania się w powiązaniu z szeregiem innych kompetencji niezbędnych do funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie (poczucie tożsamości, postawa ciekawości i tolerancji, rozwój strategii uczeniowych i inne). Niezwykle szczegółowo przedstawione **cele językowe (2.1)** i **przedmiotowe (2.3)** wskazują jasno, że podstawowym zadaniem nauki JO w szkole jest opanowanie struktury języka w stopniu umożliwiającym *znajomość odpowiednich środków językowych, rozumienie, tworzenie, reagowanie (na) oraz przetwarzanie wypowiedzi*.

Program wspomina także o roli kompetencji kluczowych (samoocena, działanie w grupie, wykorzystanie obcojęzycznych źródeł informacji), celów interkulturowych (elementy realioznawstwa, zachowanie językowe i pozajęzykowe zgodne z kodem kulturowym) oraz celów szczegółowych w zakresie rozwijania strategii komunikacyjnych (stosowanie strategii, posiadanie świadomości językowej), niezwykle istotnych w procesie nauczania/uczenia się JO.

Treści nauczania (3) stanowią najbardziej rozbudowaną część Programu.

Kryteria doboru treści (3.1), zestaw tematów oraz funkcji i sytuacji komunikacyjnych (3.1.1 oraz 3.2) opracowano zarówno dla wersji III.0 jak i wersji III.1, z tym, że wariant kontynuacyjny (III.1) poszerza zakres tematyczny przewidziany dla wariantu podstawowego (III.0). Szczegółowa lista środków językowych koniecznych do opanowania funkcji komunikacyjnych (receptywnych i produktywnych – 3.2.1, oraz interakcyjnych - 3.2.2) ma już formę przypominającą tzw. *référentiels (inwentarzy)* opracowanych dla poszczególnych poziomów biegłości ESOKJ.

Materiał fonologiczny (3.3), tj. mówienie i wymowa, zasady czytania i pisanie, tak samo potraktowane zostały w obu wersjach programu. Stanowisko to należy uznać za jedynie słuszne, na każdym, bowiem etapie nauki, nabycie prawidłowej wymowy (jak również przyswojenie sobie zasad ortografii JO) jest warunkiem niezbędnym do prawidłowej komunikacji, nawet przy użyciu bardzo ograniczonych środków językowych.

Materiał morfosyntaktyczny (3.4), który powinien być opanowany w ramach wszystkich sprawności, przedstawiony został w formie tabelarycznej, w wyraźnym podziale na wariant podstawowy i kontynuacyjny (podział pionowy, dwie kolumny tabeli) oraz

z wyróżnieniem poszczególnych lat nauki (klasy I-III, podział poziomy). Treści gramatyczne zawarte w tabeli są bardzo szczegółowe, lecz przejrzyste; ich progresja nie budzi zastrzeżeń. Na podkreślenie zasługuje wstęp (ss. 26-28) jakim opatrzyły Autorki część *Programu* poświęconą nauczaniu gramatyki (3.4.1). W dobie podejścia zadaniowego oraz metod komunikacyjnych, wyjaśniły Autorki w sposób niezwykle prosty i przekonujący istotną rolę wiedzy teoretycznej o systemie języka, jako elementu niezbędnego w budowaniu osobistej kompetencji komunikacyjnej ucznia. Zwróciły też Autorki uwagę na typ proponowanych ćwiczeń, różne style uczenia się oraz na nowe podejście do zagadnienia błędu językowego. Podkreślając, że rolą ćwiczeń jest wypracowanie poprawności wypowiedzi (s. 27), zasugerowały jednak Autorki, że dystansują się od – powszechnego już w literaturze naukowej przedmiotu – traktowania błędu językowego, jako zjawiska naturalnego w procesie nabywania języka, hołdując tym samym naszej wschodnioeuropejskiej normatywnej (pomimo wszystko) kulturze edukacyjnej.

Przewidywane osiągnięcia uczniów (4) po ukończeniu gimnazjum przedstawione zostały również w formie tabeli (ss. 35-37); jej kolejne wiersze odpowiadają poszczególnym zagadnieniom tematycznym (np. człowiek, praca, dom, sport, zdrowie, świat przyrody, kontekst międzykulturowy). Tu także tematy obowiązujące oba typy uczniów (początkujący/kontynuujący) poszerzone zostały o zagadnienia obowiązujące jedynie w wersji III.1 (tematy te zaznaczone są gwiazdką).

Jeśli idzie o **realizację programu (5)**, to godne uznania jest stanowisko Auterek, które promując podejście komunikacyjne (ss. 40-41) zachęcają równocześnie do stosowania w procesie nauczania JO kilku metod, zarówno tradycyjnych (ss. 38-39) jak i niekonwencjonalnych (ss. 39-40, metoda TPR, *silent way*, *CCL*, metoda naturalna, sugestopedia). Ta bardzo 'praktyczna' część *Programu* zwiera w sobie przykładowe techniki pracy na lekcji (5.2), sugestie dotyczące kryteriów i technik ewaluacji uczniów (5.3) ze szczególnym uwzględnieniem *Europejskiego Porfolio Językowego* (5.4) oraz przykładowe scenariusze lekcji warsztatowych (5.5, *Souvenirs de vacances* – zajęcia plastyczno-językowe, *Tu fais du sport ?* – korelacja pomiędzy lekcją języka i wychowania fizycznego).

Program uzupełnia krótka, acz starannie dobrana **Bibliografia (6)**, która grupuje przywoływane w tekście pozycje (prace teoretyczne, dokumenty oficjalne, linki do wykorzystanych stron www).

Całość jest spójna i tworzy harmonijny zespół informacji, zarówno teoretycznych jak i praktycznych, przydatnych w pracy dydaktyka – nauczyciela JO (tu: języka francuskiego, jako obcego).

Konkluzja kwalifikująca

Przedstawiony mi do zaopiniowania *Program nauczania języka francuskiego obejmujący podstawy i kontynuację kształcenia na poziomie gimnazjalnym*, autorstwa Jadwigi Szarkowskiej-Kubali i Dagmary Żaak, w pełni odpowiada wymogom stawianym przez *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Dziennik Ustaw nr 4, poz. 17 z dnia 15 stycznia 2009 r.*

Recenzowany *Program nauczania* jest ściśle zgodny z *Podstawą programową (Podstawa programowa z komentarzami. Tom 3. Języki Obce. Szkoła Podstawowa, Gimnazjum, Liceum. Cf. www.men.gov.pl)*

Program w sposób realny przewiduje możliwe do opanowania treści i ich progresję do poziomów A1 (w wersji III.0) oraz A2+B1 (w wersji III.1). Zasadniczym jego atutem jest bogactwo treści oraz dostosowanie go do najnowszej z obecnie istniejących na rynku cyfrowej i interaktywnej pomocy dydaktycznych, jaką jest metoda *Adosphère* 1, 2, 3, 4, (propozycja wydawnictwa *Hachette FLE*, ukazała się na rynku 09.02.2011 r.). Cenne uwagi dotyczące celów i treść nauczania oraz metod pracy świadczą niewątpliwie o modelowym przygotowaniu metodycznym i ogromnym doświadczeniu dydaktycznym Autorki. Jestem zdania, że przedłożony mi program stanie się nie tylko cenna pomocą, ale też źródłem inspiracji dla nauczycieli wykorzystujących go w swojej pracy dydaktycznej.

DYREKTOR
Instytutu Filologii Romańskiej
Urszula Paprocka-Pietrowska
dr hab. Urszula Paprocka-Pietrowska, prof. KUL

Lublin, 31.08.2011